

О.О. Оржиховська
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук,
доцент М.В. Полховська

Характерні риси сленгу та особливості його перекладу з англійської на українську

Основна задача перекладача при досягненні адекватності - майстерно виконати різноманітні перекладацькі трансформації для того, щоб текст перекладу якомога точніше передавав всю інформацію, що містить текст оригіналу, дотримуючись відповідних норм мови перекладу. Сленг становить складність для перекладу, тому що деякі сленгізми можуть бути незафіксованими у словниках, враховуючи таку їх ознаку як недовговічність та можливу тенденцію до зникнення. Вибір засобів вираження в мові перекладу залежить безпосередньо від з'ясування значення слова у контексті. Остаточний варіант перекладу повинен передавати не тільки значеннєві відтінки слова, але і його експресивно-стилістичну забарвленість.

Метою роботи є дослідження особливостей сленгізмів та пошук адекватних способів їх перекладу з англійської на українську мову.

Тема є досить актуальною, адже найбільші труднощі при перекладі сленгових одиниць полягають в тому, що сленг, особливо молодіжний, а отже й студентський, є найдинамічнішим шаром лексики й жоден словник нових слів не в змозі наздогнати розвиток мови в цій сфері.

У багатьох словниках сленг відносять до розмовної мови, проте це твердження є досить суперечливим. Незважаючи на те, що сленг найчастіше вживається в усному дискурсі, його також можна знайти в текстах публіцистичного стилю. Через свою динамічність сленг одного покоління швидко стає частиною літературної мови наступного покоління. Відомий лінгвіст у сфері сленгу І. Партрідж вважав, що сленг легкий у використанні, проте писати про нього важко, адже прості речі важко пояснити [3: 19]. За визначенням СУМ, 1978, IX, сленг – це жаргонні слова або вислови, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення.

Сленгові слова виконують щонайменше дві основні функції зважаючи на те, хто його використовує. Для людей, які спілкуються за допомогою сленгу, він слугує способом відокремитися від інших та виділитися індивідуальним способом, інколи для того, щоб про певні таємниці не дізналися по сторонні люди. Проте для суспільства в цілому сленг грає іншу роль. Для мови сленг є ніби лінгвістичною лабораторією, в якій тестуються нові форми, слова та вирази [3: 24].

Різні соціальні групи в різні часи розвивали свій власний сленг. Важливість шифрування й ідентичності, наявності секретного кодексу або мови змінюється в кожному з цих випадків. Найбільш популярною класифікацією сленгу є його поділ на загальний та спеціальний. Загальний сленг включає слова та вирази, які не є притаманними певній соціальній чи професійній групі. Вони використовуються всіма. Характерними ознаками загального сленгу є такі: 1) він широко розповсюджений та зрозумілий для всіх соціальних верств населення; 2) має яскраво-виражений емоційно-оцінковий характер; 3) іноді має фонетичні, морфологічні та синтаксичні особливості; 4) відрізняється генетично та функціонально від спеціального сленгу; 5) неоднорідний по ступеню наближення до фамільярно-розмовної мови, хоча в цілому протистоїть їй як компонент просторіччя. 6) до нього найчастіше відносяться минулі жаргонізми [6].

Спеціальний сленг – це специфічна лексика соціальних жаргонів, професійних говорів та арго злочинного світу. Він включає в себе такі підвиди: арго, римований сленг, бек сленг тощо.

Найбільша складність у роботі зі сленгом та при його перекладі – знаходження сучасних еквівалентів. При перекладі сленгу найприроднішим є використання функціональних аналогів за наявності їх в мові перекладу. При їх відсутності можна удатися до просторіччя, яке додає тексту, що перекладається, необхідну характеристику відхилення від літературної норми. Часто контекст змушує відмовлятися від вибору однієї з варіантних відповідностей, тоді доводиться шукати новий варіант перекладу - контекстуальну заміну, коли у зв'язку з особливостями конкретного контексту перекладач відмовляється від використання існуючої лексичної відповідності та підбирає варіант перекладу, що підходить лише к даному випадку [1: 142].

Крім своєрідного лексичного складу, сленг характеризується й своєрідною манерою вимови, варіантами морфологічних форм, певними типовими синтаксичними конструкціями. Такі маркери можуть бути використані перекладачем при пошуках контекстуальної заміни тієї чи іншої сленгової одиниці.

Якщо функціональні аналоги або варіативні відповідності відсутні в мові перекладу, перекладач може вдаватися також до прийому компенсації, сутність якого полягає в тому, що елементи змісту, втрачені при перекладі одиниці в оригіналі, передаються в тексті перекладу іншим засобом, причому необов'язково в тому ж самому місті, що і в оригіналі. Таким чином, в тексті перекладу створюється інший образ, такого ж стилістичного напрямку. Перекладачеві важливіше забезпечити стилістичну адекватність перекладу у цілому, ніж зберегти точне розташування стилістичного прийому у тексті.

При порівняльному аналізі британського, американського та українського сленгів виявляється досить значний шар лексики, що виник на основі реалій певної країни та не має еквівалентів у мові перекладу. Прикладом безеквівалентних одиниць в американському і британському молодіжному сленгу є наступні слова: *tupper – tea & supper* (Br.); *rambo* – дієслово, утворене шляхом конверсії (N→V) від імені головного героя однойменного телесеріалу і має значення "знищити" (Am.) [5: 11]. Такого роду поняття не могли виникнути в українській мові внаслідок того, що в українській культурі немає традиції щоденного вечірнього чаю, завдяки якій в англійській культурі *tea* став ще однією годиною прийняття їжі.

Таким чином, при перекладі сленгу, який виник на основі реалій окремої країни, доводиться вдаватися до описового перекладу. Це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, що здійснює експлікацію її значення, тобто дає більш менш повне пояснення чи визначення цього значення в мові перекладу. Недоліком описового перекладу є його громіздкість і багатослівність, тому найбільш вдало цей спосіб перекладу застосовується в тих випадках, коли можна обійтися порівняно коротким поясненням.

За останні 10-15 років українська мова наповнилася великою кількістю англіцизмів, що обумовлено певними соціально-економічними, політичними та культурними причинами: поява імпортованих товарів в яскравих етикетках з англійськими написами, різноманітні рекламні ролики та зарубіжні фільми, а особливо розвиток сучасних комп'ютерних технологій. Це пояснюється тим, що сленг взагалі, та студентський зокрема, є найрухливішою лексичною системою – молоді притаманне особливе відчуття мовного максималізму: хайр – довге волосся; батл – пляшка; спіпати – спати; спікати – говорити [2: 45].

Треба додати, що українська мова з її великою кількістю префіксів, суфіксів та закінчень надзвичайно підходить для словесного імпорту. Частина англіцизмів прийшла до української мови без зміни морфемного складу, як наприклад: *father* – фазер; *friend* – френд. Інша частина зазнала певних змін, підпорядкувавшись нормативам української мови, як, наприклад, в словах: *shoes* – шузи; *trousers* – траузери; *night* – перенайтати.

Наступним англійським словам, які відносяться до нейтральної лексики, відповідають аналогічні за звучанням слова української мови, що набули певного стилістичного забарвлення та соціального маркування, зрозумілого лише носіям цього жаргону: *old* (старий) – олдовий (досвідчений, мудрий); *ask* (просити) – аскати (жебрачити); *girl* (дівчина) – гьорла (гарна дівчина, подружка). У процесі запозичення українським студентським сленгом англійських слів в сферу вживання включаються, як правило, не субколоквіальні лексичні одиниці, а слова стандартної англійської мови, і тільки в процесі адаптації мовою-реципієнтом вони набувають відповідного стилістичного забарвлення та соціального маркування.

Хоча сленг є універсальним лінгвістичним явищем, зумовленим низкою екстралінгвістичних та лінгвістичних чинників, слід також зазначити, що він представлений різною кількістю одиниць в різних мовах. С.Б. Флекснер оцінює роль сленгу в мовленні середнього американця як приблизно 10% від його вокабуляру, тоді як український сленг – явище малорозвинене та маловивчене, що відображається у мовленні українців та при необхідності знайти український відповідник під час перекладу американського сленгу.

Лише в разі правильного вибору способу перекладу, ґрунтуючись на детальному аналізі стилістичних прийомів автора в зіставленні з можливими засобами в мові перекладу, перекладач може найточніше передати той ступінь впливу, який зазнає носій мови при читанні оригінального тексту.

За допомогою такого мовного феномену як сленг мова постійно оновлюється, вдосконалюється, набуває якісно нових характеристик та відтінків.

Сленгізми збагачують мову і надають повідомленню певні стилістичні особливості, які покращують розуміння повідомлення та підвищують його цінність.

Переклад такого виду слів є непростю та водночас відповідальною справою, адже при неправильному перекладі зміст нового повідомлення може сильно відрізнятись від оригінального і тим самим спотворювати розуміння. Під час перекладі сленгу найприроднішим є використання функціональних аналогів за наявності їх в мові перекладу. При їх відсутності у мові перекладу відшукується контекстуальна заміна або застосовується описовий спосіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко К.Л. Співвідношення сленгової лексики української та англійської мов: лексикографічний та перекладацький аспекти /Бондаренко К.Л. - Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. –146 с.
2. Зацний Ю.А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови/Зацний Ю.А. – Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т., 1998. – 430 с.
3. Morozova N.N. Lectures on English Lexicology. The last word on words., 2010 – 178 с.
- 4.Коловская Н.А. Особенности функционирования американского студенческого сленга / Коловская Н.А. - Ярославский педагогический вестник. - 2004. – 120 с.
5. Лексико-семантичні аспекти молодіжного сленгу англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.org.ua/?p=1071>
6. Особливості англійського сленгу.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stud24.ru/foreign-language/osoblivost-angljskogo-slengu-u-vnz/256414-758828-page2.html>